

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

WAARSCHOOT KAPELLESTRAAT (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Alyssa BOECKSTEYNS

Projectcode 2019A223

Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	09/05/2019
Einddatum onderzoek:	10/05/2019
Relevante termen thesauri:	Nieuwste tijd, proefsleuvenonderzoek
Alle betrokken actoren:	
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE.....	4
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.1.1. Inleiding	4
1.1.2. Vraagstelling.....	4
1.1.3. Randvoorwaarden	5
1.1.4. Geplande werken	6
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	7
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie	7
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek	8
1.2.3. Gebruikt materiaal.....	9
1.2.4. Inbreng specialisten	9
1.3. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	10
1.3.1. Landschappelijke ligging	10
1.3.2. Historische situering.....	10
1.3.3. Archeologisch kader.....	10
2. ASSESSMENTRAPPORT	11
2.1. STRATIGRAFIE	11
2.2. ASSESSMENT SPOREN	14
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	17
2.4. ASSESSMENT STALEN.....	17
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE.....	17
3. DATERING EN INTERPRETATIE	18
3.1. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN VONDSTEN EN SPOREN	18
3.2. CONFRONTATIE MET RESULTATEN BUREAUSTUDIE	18
3.3. SYNTHESE.....	18
3.4. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	18
4. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	19
4.1. AARD VAN DE POTENTIËLE KENNIS	19
4.2. WAARDERING	19
4.3. KADER VOOR EXPLOITATIE VOOR POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	19
5. SAMENVATTING	20
6. BIBLIOGRAFIE.....	21
7. BIJLAGEN	22

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

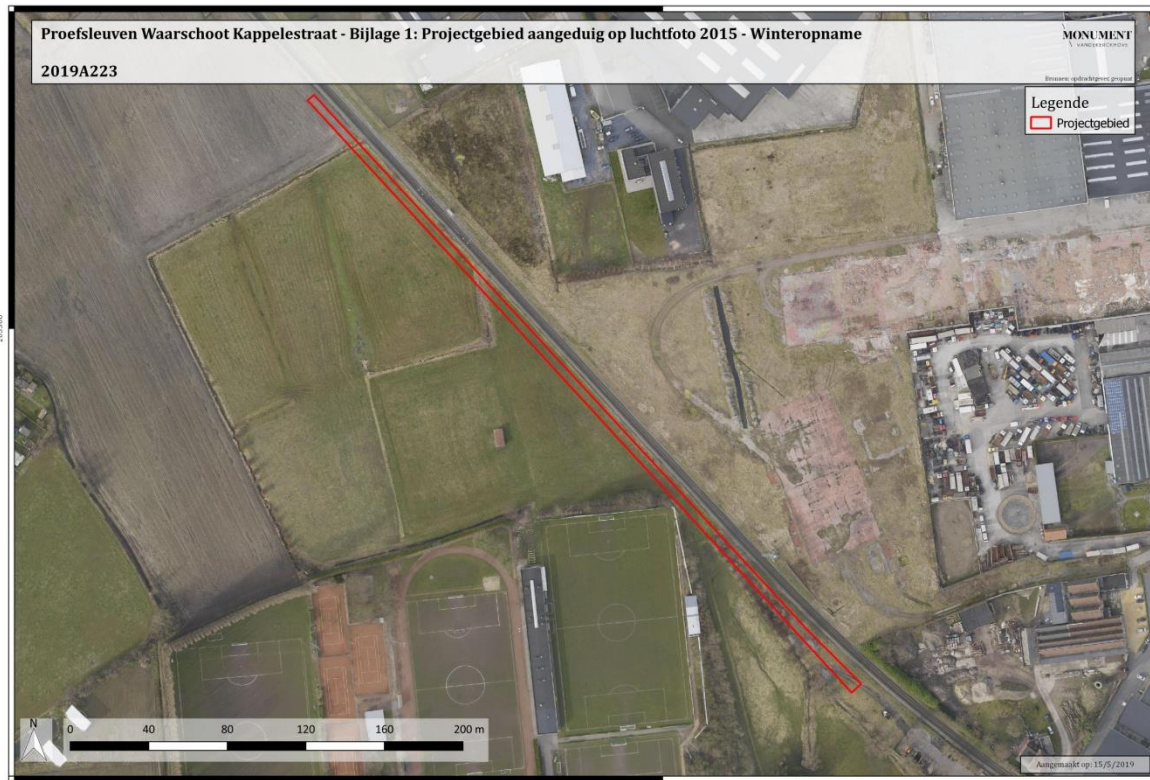
Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd naar aanleiding van de geplande aanleg van een fietspad binnen het projectgebied. Het bureauonderzoek dat kadert in het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd door Monument Vandekerckhove NV en is terug te vinden als bekrachtigde archeologienota (ID 7773)¹. Huidig verslag is de rapportage van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek.

1.1.2. Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied (Figuur 1). Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

¹ APERS T., BRUYNINCKX T., DEMEULEMEESTER L., VANHOUTTE C., 2016.

Figuur 1: Projectgebied op luchtfoto uit 2015 (© geopunt) (zie bijlage 1).

1.1.3. Randvoorwaarden

Gezien de gedrongen ligging van het 4m lijntracé tussen de velden en de spoorweg werd een vervolgonderzoek in de vorm van een ononderbroken proefsleuf geadviseerd. Het stuk van het tracé waar de leiding van Aquafin ter hoogte van of parallel met het projectgebied loopt, wordt uitgesloten voor verder onderzoek. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuf is 1,80 tot maximaal 2m breed. De resterende oppervlakte naast de sleuf kan hierbij benut worden voor de tijdelijke opslag van de uitgegraven grond. De grond wordt gescheiden afgegraven (teelaarde, moederbodem) en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Er worden extra volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt minimaal 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Bij het aantreffen van

archeologisch relevante sporen bestaat de kans dat - gezien het een lijntracé betreft – eventueel archeologische sporen zich verspreid bevinden. Indien het gaat om solitaire structuren ((afval)kuil, grafcontext, houtskoolmeiler,...) wordt geadviseerd deze reeds mee op te nemen in het traject van het vooronderzoek, teneinde een vrijgave van (een deel/delen van) het onderzoeksgebied te bekomen. Indien een duidelijke archeologische nederzetting aangetroffen wordt, dienen deze resten verder onderzocht te worden dmv een archeologische opgraving.

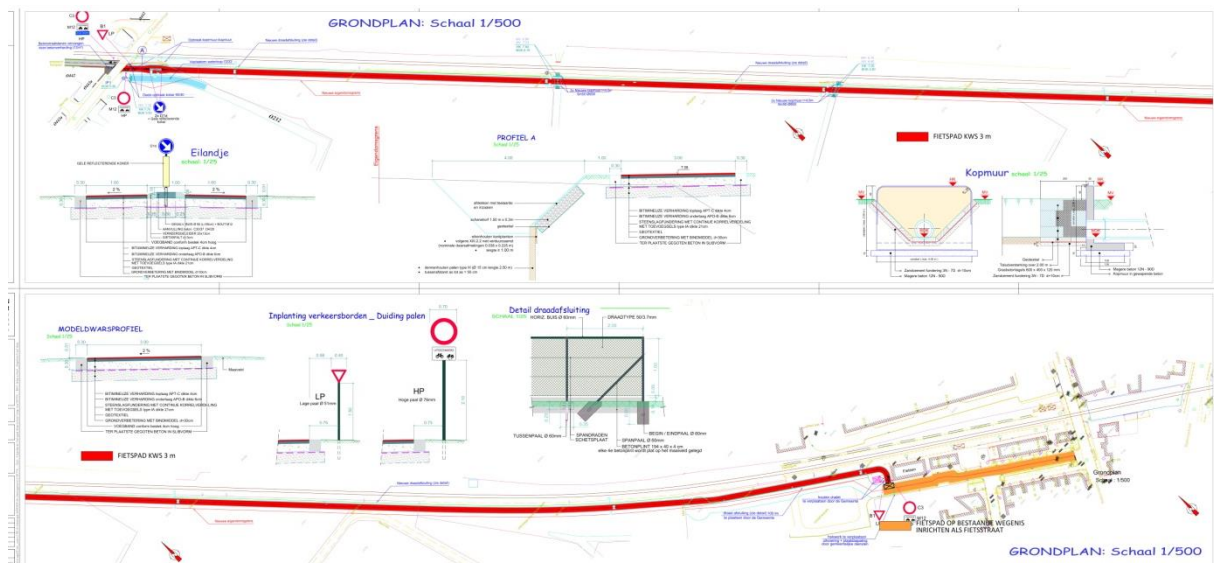
Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

1.1.4. Geplande werken

Over een traject van ca. 950m zal een nieuw fietspad aangelegd worden langs de spoorweg tussen het station van Waarschoot en de Kapellestraat (Figuur 2). Het fietspad zal op de meeste plaatsen 5m van het buitenste spoor aangelegd worden. Het fietspad wordt aangelegd op een laag grondverbetering met bindmiddel (ca. 30cm) met daarbovenop een laag geotextiel. Bij deze uitvoering wordt de in situ grond gemengd met een kalk met als doel de draagkracht van deze grond te verbeteren. Hier wordt dus een laag van 30cm gestabiliseerd. Langs weerszijden van de weg komt plaatselijk gegoten beton (diepte en breedte 30cm). De totale breedte van het fietspad bedraagt ca. 3,6m (Figuur 2). Nabij de Kapellestraat wordt de rijbaan in twee gedeeld door een 'eilandje' met verkeersbord (Figuur 2). Hier zal de totale breedte 4,8m bedragen.

Op twee plaatsen langs het traject loopt een gracht onder het fietspad door. Hier wordt een kopmuur geplaatst langs beide zijden van het fietspad om wat stevigheid. De L-vormige kopmuur met een dikte van 20cm zal in zijn geheel in gewapend beton tot maximum 2,5m onder het maaiveld aangebracht worden, met een breedte van maximum 4m (breedte en diepte zijn nog variabel).

Het fietstracé wordt afgescheiden van de spoorweg door een draadafsluiting. Deze draad wordt ondersteund door tussenpalen die om de 2m in de grond worden gezet. De palen zullen 60cm onder het maaiveld komen en worden vastgehouden door een betonplint; de doorsnede van de tussenpalen bedraagt 6cm. Op het begin en het einde van de afsluiting komen een paal en een schuine spanpaal met betonplint die ook tot 60cm onder het maaiveld worden geplaatst (Figuur 2).

Figuur 2: Ontwerp van het geplande fietspad (zie bijlage 2).

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Aangezien het om een lijntracé gaat, werd er één lange sleuf aangelegd langs de spoorlijn met als doel de ondergrond archeologisch in kaart te brengen. Voor de veiligheid was het noodzakelijk om een afstand van 4,5m van het spoor aan te houden. Er werd begonnen met de aanleg van de sleuf bij het station van Waarschoot. Over de eerste 120m bedraagt de breedte van de sleuf 1,80m. Vanaf hier werd de ruimte tussen de spoorweg en de aanliggende weiden te gering, waardoor er niet voldoende plaats meer was om de grond veilig op te slaan. Om deze redenen werd overgegaan op een graafbak van 1,20m voor de aanleg van de sleuf.

Figuur 3 is een plan waarop de verschillende sleuven geprojecteerd staan op het kadasterplan. In totaal werd er één sleuf aangelegd. Deze sleuf had een oppervlakte van 486m² (Figuur 3), welke de totale oppervlakte is van het terrein dat werd onderzocht met het proefsleuvenonderzoek. Dit komt neer op ca. 25% van de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied dat werd onderzocht (1940m²).

Figuur 3: Inplantingsplan van de proefsleuf op het kadasterplan (zie bijlage 3).

Tabel 1: Oppervlakte per sleuf.

Sleufnummer	Oppervlakte
1	486m ²
Totaal	486m ²
Opp. Projectgebied	1940m ²
Totaal %	25,05%

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Bert Heyvaert en archeoloog-assistenten Alyssa Boecksteys en Rosalie Vincent. Tevens werd een beroep gedaan op aardkundige Pierre Legrand. Het veldwerk vond plaats op 9 en 10 mei. De proefsleuven werden aansluitend gedicht.

Figuur 4: Zicht vanuit het noordwesten op de getrokken sleuf.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m en 1,20m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **WAKA19 2019A223**) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden verspreid over het terrein een drietal wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.2.4. Inbreng specialisten

Aardkundige Pierre Legrand stond in voor de registratie en interpretatie van de gezette bodemprofielen.

1.3. Assessment onderzochte gebied

1.3.1. Landschappelijke ligging

Zie hoofdstuk 2.1. in het verslag van resultaten bureaustudie (2016K361).

1.3.2. Historische situering

Zie hoofdstuk 2.2. in het verslag van resultaten bureaustudie (2016K361).

1.3.3. Archeologisch kader

Zie hoofdstuk 2.3. in het verslag van resultaten bureaustudie (2016K361).

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Stratigrafie

De bodemopbouw veranderd doorheen de aangelegde sleuf. Er werden drie profielen aangelegd bij het uitgraven van de sleuf, welke hier allemaal worden besproken. De locatie van de aangelegde profielen kan worden bekeken op Figuur 5.

Profiel 1 (Figuur 7) heeft een Ap1 – A2 – Ap3 – C structuur. De eerste ploeglaag (Ap1) heeft een dikte van 50cm en is donkergrijswit van kleur. Er is veel puin aanwezig in de laag. De tweede antropogene laag (A2) is een ophogingslaag van grijsbruin zand. De laag heeft een dikte van ongeveer 40cm. De derde antropogene laag, een begraven ploeglaag (Ap3), is donkerbruinzwart van kleur en bevat baksteen. De dikte van deze laag is ongeveer 50cm. Hieronder, op een diepte van 140m, is de moederbodem te situeren. Deze is donker bruinbeige van kleur.

Profiel 2 (Figuur 8) heeft een Ap1 – Ap2 – C structuur. De eerste ploeglaag (Ap1) komt overeen met de teelaarde. Deze heeft een dikte van 25cm en is donkerbruin van kleur. De tweede ploeglaag (Ap2) heeft een dikte van 35cm en is donkerzwartigbruin van kleur. Deze bevat ook baksteen. Hieronder, op een diepte van 60cm, is de moederbodem te situeren. Deze is blauwgrijs van kleur met geligbruine vlekken. Op een diepte van 90cm verdwijnen de geelbruine vlekken.

Profiel 3 (Figuur 9) heeft een Ap – B – C structuur. De ploeglaag (Ap) heeft een dikte van 20cm en is donkerzwartigbruin van kleur. De B-horizont (B) is onder de ploeglaag te situeren en heeft een dikte van 35cm. Deze heeft een donkerbruine kleur met grijsoranje plekken, waarschijnlijk van bioturbatie. Er zijn ook stukjes baksteen aanwezig in deze laag. Hieronder, op een diepte van 55cm, is de moederbodem te situeren. Deze is licht grijsoranje van kleur.

Figuur 5: Profielen aangeduid op het kadasterplan (zie bijlage 4).

Figuur 6: Hoogtes aangeduid op het kadasterplan (zie bijlage 6).

Figuur 7: Profiel 1, in het zuiden van de sleuf.

Figuur 8: Profiel 2, centraal in sleuf.

Figuur 9: Profiel 3, in het noorden van de sleuf.

2.2. Assessment sporen

In totaal konden 4 grondsporen opgetekend worden in de sleuf. Er werd geen vondsten aangetroffen. Het gaat om de archeologische resten van 3 grachten en een kuil. De beschrijving van de sporen kan gevolgd worden op de plannen in bijlage 5 (Figuur 10).

Sporen 1, 2 en 4 (Figuur 11 en Figuur 12) zijn drie grachten die werden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Ze hebben een zeer donkere zwarte vulling. Spoor 3 (Figuur 13) is een ronde kuil met een diameter van ongeveer 1,7m en een donkerbruine vulling. De aard van de sporen, de organische vulling en de scherpe aflijning in het archeologisch vlak doen echter vermoeden dat deze vrij recent van aard zijn.

Figuur 10: Algemeen sporenplan geprojecteerd op het kadasterplan (zie bijlage 5).

Figuur 11: Spoor 2.

Figuur 12: Spoor 4.

Figuur 13: Spoor 3.

2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3. Datering en interpretatie

Op het onderzoeksterrein werd een vochtige tot natte zandbodem aangetroffen met 20 tot 50cm dikke ploeglaag. Het archeologisch niveau bevond zich in het zuidoostelijk deel op ca. +6,15m TAW, in het centrale deel van de sleuf op +6,70m TAW en in het noordwestelijke deel op ca. +6,30m TAW.

Binnen het plangebied werden er drie grachten en een kuil aangetroffen. Helaas werd er geen vondstenmateriaal gerecupereerd, maar aan de hand van de aard van de sporen en de vulling zijn de sporen waarschijnlijk vrij recent van aard.

3.1. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

Bij het aanleggen van de sleuf werden er drie grachten en een kuil aangetroffen. Door het gebrek aan vondstmateriaal kunnen deze niet met zekerheid worden gedateerd, maar aan de hand van de aard van de sporen en de vullen kan worden vermoed dat deze vrij recent te dateren zijn.

3.2. Confrontatie met resultaten bureaustudie

De aanwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied werd niet onwaarschijnlijk geacht in de bureaustudie door de nabijheid van het middeleeuwse centrum van Waarschoot. Na het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek kan worden besloten dat er zich geen waardevolle archeologische site bevindt binnen het projectgebied.

3.3. Synthese

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht een zeer beperkte hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. Deze zijn tevens van vrij recente aard. Om deze reden wordt er geen verder archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd.

3.4. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
Ja, er werden drie grachten en een kuil aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
De aangetroffen sporen zijn goed bewaard.
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
De sporen maken geen deel uit van een structuur.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
De sporen lijken gezien de organische vulling en de scherpe aflijning allemaal vrij recent van aard.
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
Er zijn geen indicaties die wijzen op artisanale activiteiten.
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
Het onderzoeksgebied en zijn omgeving was en is in gebruik als weiland en velden. De grachten die zijn aangetroffen kunnen mogelijk dienst hebben gedaan als perceleringsgrachten en/of voor de afwatering.
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
Nee, er is geen archeologische site aanwezig binnen het onderzoeksgebied.
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?
Het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven. Er wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd i.f.v. de geplande werken.

4. Potentieel op kennisvermeerdering

4.1. Aard van de potentiële kennis

De kennisvermeerdering na dit archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat erin dat er binnen het onderzoeksgebied enkel een aantal recente sporen aanwezig en er zich bijgevolg geen archeologische site bevindt.

4.2. Waardering

De prospectie met ingreep in de bodem leverde het bewijs dat het onderzoeksgebied en de nabije omgeving vermoedelijk lang in gebruik zijn geweest als weiland. Het potentieel tot kennisvermeerdering van de waargenomen archeologische sporen wordt als dermate laag ingeschat dat een vervolgonderzoek niet wordt geadviseerd.

4.3. Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Verder onderzoek op het projectgebied wordt niet aanbevolen en zou niet leiden tot een vermeerdering van de kennis.

5. Samenvatting

Op basis van de geplande aanleg van een fietspad langs de spoorweg tussen het station van Waarschoot en de Kapellestraat in Waarschoot dringt zich na een grondige bureaustudie een archeologisch vooronderzoek op. Het onderzoeksgebied van dit proefsleuvenonderzoek is 1940m² groot. Er werd in het kader van dit onderzoek maar een gedeelte van het traject van het traject van het fietspad onderzocht, aangezien in het noorden een leiding van Aquafin langs het traject loopt.

Aangezien het om een lijntraject ging, werd er op het terrein maar één enkele sleuf aangelegd. De proefsleuf werd aangelegd conform het programma van maatregelen van het bureauonderzoek. In totaal konden bij het proefsleuvenonderzoek 4 sporen opgemeten worden, waarvan 3 grachten en 1 kuil, welke waarschijnlijk recent zijn van aard.

Op basis van de gezette profielen kan worden besloten dat hier vochtige tot natte zandbodems zonder profielontwikkeling aanwezig zijn. De bodem heeft over het algemeen een A – C structuur. Het archeologisch niveau bevond zich in het zuidoostelijk deel op ca. +6,15m TAW, in het centrale deel van de sleuf op +6,70m TAW en in het noordwestelijke deel op ca. +6,30m TAW.

Wegens het gebrek aan relevante archeologische sporen wordt er verder geen archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd. Er dienen geen bijkomende maatregelen genomen te worden.

6. BIBLIOGRAFIE

APERS T., BRUYNINCKX T., DEMEULEMEESTER L., VANHOUTTE C., 2016. Archeologienota Waarschoot – Kapellestraat – Station (prov. Oost-Vlaanderen), Verslag van resultaten bureauonderzoek, 2016K361, OE ID 7773, Ingelmunster.

7. BIJLAGEN

Projectcode	2019A223
Onderwerp	Plannenlijst
Bijlage	1
Onderwerp/type	Situering onderzoeksgebied op luchtfoto 2015
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2019
Bijlage	2
Onderwerp/type	Geplande werken
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/08/2017
Bijlage	3
Onderwerp/type	Sleuvenplan op het kadasterplan
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2019
Bijlage	4
Onderwerp/type	Profielen op het kadasterplan
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/05/2019
Bijlage	5
Onderwerp/type	Algemeen sporenplan op het kadasterplan
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	17/05/2018
Bijlage	6
Onderwerp/type	Hoogtes op het kadasterplan
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/05/2018
Bijlage	7
Onderwerp/type	Referentieprofiel
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal

Datum	16/05/2019
Bijlage	8
Onderwerp/type	Sporenlijst
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/05/2019
Bijlage	9
Onderwerp/type	Fotolijst
Aanmaakschaal	/
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/05/2019

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%2252f93f42-0046-4169-9d6b-aa1400ad6ea1%22%7D>